

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Pārdomu dokuments par ES finanšu nākotni”

(COM(2017) 358 final)

(2018/C 081/18)

Ziņotājs: **Stefano PALMIERI**

Līdzziņotājs: **Petr ZAHRADNÍK**

Apspriešanās	Eiropas Komisija, 4.8.2017.
Juridiskais pamats	Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pants
Atbildīgā specializētā nodaļa	Ekonomikas un monetārās savienības, ekonomiskās un sociālās kohēzijas specializētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sākumā	5.10.2017.
Pieņemts plenārsesijā	19.10.2017.
Plenārsesija Nr.	529
Balsojuma rezultāts	138/8/14
(par/pret/atturas)	

Preambula

Šis atzinums ir daļa no plašāka EESK atzinumu kopuma, ko veido četri atzinumi par Eiropas ekonomiku (konkrētāk, par ekonomikas un monetārās savienības padziļināšanu, eurozonas ekonomikas politiku, kapitāla tirgu savienību un ES finanšu nākotni)⁽¹⁾. Minētais kopums top saistībā ar Eiropas Komisijas nesen publicēto Balto grāmatu par Eiropas nākotni, un tajā ņemta vērā Komisijas priekšsēdētāja Junkera 2017. gada runa par stāvokli Savienībā. Saskaņā ar EESK rezolūciju par Eiropas nākotni⁽²⁾ un iepriekšējiem atzinumiem par EMS izveides pabeigšanu⁽³⁾ minētajā atzinumu kopumā uzsvērts, ka vajadzīga kopīga izpratne par Savienības pārvaldības mērķi – izpratne, kas krietni pārsniedz tehniskas pieejas un pasākumus un kas pirmām kārtām un galvenokārt ir politiskas gribas un kopējas perspektīvas jautājums.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. EESK uzskata, ka “Pārdomu dokumentā par ES finanšu nākotni” ir iezīmēti daži uzdevumi, kas Eiropas Savienībai būs jārisina turpmākajos gados, bet, no otras puses, tajā atspoguļojas uzsvars uz to, ka iespējamie budžeta risinājumi būs jāsaista ar pieciem dažādiem scenārijiem, ko Eiropas Komisija norādījusi “Baltajā grāmatā par Eiropas nākotni”.

1.2. EESK atkārtoti uzsver: lai pārvarētu ES politisko krīzi, kas izriet no stratēģiskā nākotnes redzējuma trūkuma un nespējas atbilstīgi reaģēt uz ekonomikas un finanšu krīzi, Eiropas iedzīvotājiem vajag vairāk (un labākas) Eiropas, nevis mazāk Eiropas. Pieaug plaša starp Eiropas iedzīvotāju bažām un gaidām – iedzīvotāji prasa konkrētu labumu viņu ikdienas dzīvē – un patlaban ES rīcībā esošām ierobežotajām iespējām un finanšu resursiem. Samazinās ticība Eiropas projektam un pašai Eiropas Savienībai un tiek apšaubīta to eksistence, tādējādi veicinot pašreizējo nacionālistu un populistu aktivitāti.

⁽¹⁾ Kopumā ietilpst šādi EESK atzinumi: “Eurozonas ekonomikas politika (2017)” (atzinuma papildinājums) (skatīt šā *Oficiālā Vēstneša* A. lpp. 216), “Kapitāla tirgu savienība: vidusposma pārskats” (skatīt šā *Oficiālā Vēstneša* B. lpp. 117), “EMS padziļināšana līdz 2025. gadam” (skatīt šā *Oficiālā Vēstneša* C. lpp. 124) un “ES finanses līdz 2025. gadam”.

⁽²⁾ EESK rezolūcija “Komisijas baltā grāmata par Eiropas nākotni un ne tikai”, 2017. gada 6. jūlijs (OV C 345, 13.10.2017., 11. lpp.).

⁽³⁾ Sk. OV C 451, 16.12.2014., 10. lpp., kā arī OV C 332, 8.10.2015., 8. lpp.

1.3. EESK piekrīt pārdomu dokumentā atspoguļotajai pieejai, ka ES budžeta pamatprincipam vajadzētu būt Eiropas pievienotās vērtības veicināšanai, panākot labākus rezultātus salīdzinājumā ar tiem, ko varētu sasniegt ar atsevišķiem un savā starpā nekoordinētiem valstu budžetiem. Tāpēc ir jāatsakās no taisnīgas atdeves principa, kas dalībvalstis liek iedalīt neto maksātājās un neto saņēmējās, un no *ad hoc* korekciju veikšanas atsevišķu dalībvalstu gadījumā.

1.4. Eiropas Savienībai vispirms būtu jānosaka politiskās prioritātes ar augstu Eiropas pievienoto vērtību un tikai pēc tam būtu precizējami resursi, kas vajadzīgi to sasniegšanai, un īstenojama ES budžeta reforma. Šajā sakarā EESK uzskata par maz ticamu, ka ES budžets arī turpmāk varēs būt mazāks par 1 % no ieņēmumiem un tikai 2 % no 28 valstu publiskajiem izdevumiem – tas nav pietiekams līmenis, lai risinātu problēmas, novērstu satricinājumus un turpmākas krīzes.

1.5. ES budžeta reformai būtu obligāti jāpanāk kvalitatīvi uzlabojumi, kas gūti, pārskatot tā struktūru – gan izdevumu pozīciju, gan pašu resursu ziņā –, ņemot vērā attiecīgos racionalizācijas, efektivitātes un lietderīguma kritērijus un risinot tiešu un pārredzamu dialogu ar iedzīvotājiem.

1.6. Lai veiktu kvantitatīvus un kvalitatīvus pielāgojumus budžetā, ir nepieciešama nopietna un padziļināta apspriešanās ar pilsonisko sabiedrību, lai, kā norādījusi EESK, atspoguļotu reālās vietējās un reģionālās vajadzības un sabiedrības interesēs nodrošinātu pozitīvu ietekmi uz visiem iedzīvotājiem.

1.7. Runājot par izdevumu daļu, EESK norāda uz programmām, kam ir augsta Eiropas pievienotā vērtība: vidēja termiņa un ilgtermiņa investīcijas ekonomikas, sociālās un vides attīstības jomā, kā arī nodarbinātības, inovācijas un konkurētspējas jomā; nelabvēlīgā situācijā esošo reģionu un neaizsargāto sabiedrības grupu aizsardzība; elastīga un savlaicīga reaģēšana uz asimetriskiem satricinājumiem un neparedzētām krīzēm, tostarp izmantojot autonomu eurozonas budžetu.

1.8. Šajā sakarā EESK uzskata, ka makroekonomiskās stabilizācijas funkcija eurozonā ir būtiska, jo negatīva ietekme uz tām sabiedrības grupām un ražošanas nozarēm, kas globalizācijas laikmetā ir zaudētājas, ir viens no ES stratēģiskās krīzes un populisma izplatīšanās cēloņiem.

1.9. Runājot par ieņēmumu daļu, EESK piekrīt analīzei ziņojumā “ES turpmākā finansēšana”, ko veikusi Augsta līmeņa grupa pašu resursu jautājumos (HLGOR), un kurā pausts viedoklis, ka jāizveido jauns budžets, kuru pārsvarā veidotu autonomi, pārredzami un taisnīgi iegūti pašu resursi, kas neuzliek papildu slogu nelabvēlīgā situācijā esošiem iedzīvotājiem un maziem un vidējiem uzņēmumiem.

1.9.1. EESK atkārtoti norāda, ka tā atbalsta kopējo konsolidēto uzņēmumu ienākuma nodokļa bāzi (KKUINB), kā arī nodokļa uzlikšanu finanšu darījumiem, degvielām un oglekļa dioksīda emisijām, jo nodokļi, ko iekasētu ES līmenī, varētu kalpot kā transnacionāla nodokļa bāze un ļautu cīnīties pret globālo ietekmi uz vidi.

1.10. EESK uzskata, ka *Brexit* ietekme uz daudzgadu finanšu shēmu (DFS) pēc 2020. gada var, no vienas puses, apdraudēt ES projektu, ja dalībvalstu sarunas risināsies, pamatojoties uz taisnīgas atdeves principu, taču, no otras puses, tā joprojām var būt nozīmīga iespēja, jo tādējādi, apstiprinoties Eiropas pievienotās vērtības principam, varētu kvalitatīvi un kvantitatīvi uzlabot ES budžetu.

1.10.1. Šā iemesla dēļ EESK uzskata, ka pirmām kārtām jāveic šādi pasākumi:

— Eiropas Komisijai, vadoties gan pēc dažādiem “smaga” un “maiga” *Brexit* scenārijiem, būtu kvantitatīvi jānovērtē *Brexit* ietekme uz ES ieņēmumiem un izdevumiem un tā sekas attiecībā uz DFS pēc 2020. gada,

— jāuzsāk pārredzamas un publiskas debates par DFS pēc 2020. gada, iesaistot institucionālos dalībniekus, kā arī politikas un sociālās jomas dalībniekus, pilsoniskās sabiedrības pārstāvjus un ES iedzīvotājus,

— nekāda ziņā nevajadzētu samazināt resursus, kas piešķirti kohēzijas politikai un sociālajiem mērķiem.

Šādā veidā būs iespējams līdzsvarot dažādu pušu atšķirīgās un pretrunīgās intereses, nosakot kopīgu risinājumu attiecībā uz DFS pēc 2020. gada.

2. Vispārīgas piezīmes

2.1. "Pārdomu dokumentā par ES finansējuma nākotni" izmantotajā pieejā ir apvienoti iespējamie budžeta risinājumi ar Eiropas Savienības problēmām, ņemot vērā piecus dažādus scenārijus, kurus Eiropas Komisija minējusi "Baltajā grāmatā par Eiropas nākotni". EESK ir izteikusi kritiku par šo pieeju savā neseno pieņemtajā rezolūcijā par balto grāmatu⁽⁴⁾, nodēvējot šos piecus scenārijus par "mākslīgiem", jo tie attiecas tikai uz dalībvalstīm un tiem nav tiešas saistības ar Eiropas iedzīvotājiem, kuri sagaida kopīgu un skaidru stratēģiju.

2.1.1. Tas nozīmē zaudēt svarīgu iespēju, jo lielāko daļu Komisijas dokumenta – par tādiem jautājumiem kā Eiropas finanšu pievienotā vērtība, tendenču un problēmu noteikšana, dažādās ES finanšu nākotnes iespējas – veido plaši atbalstāma analīze, neraugoties uz to, ka tajā nav kopējas, efektīvas un lietderīgas politikas priekšlikuma.

2.2. Pēdējo dažu gadu laikā EESK⁽⁵⁾ ir uzsvērusi Eiropas ekonomikas un sabiedrības neatrisinātās problēmas, kā arī pamatprincipus, kuri būtu jāievēro, un ES iestāžu darbības atjaunināšanas un efektivitātes uzlabošanas iespējas. EESK vairākkārt ir uzsvērusi, ka Eiropas iedzīvotājiem vajag vairāk (un labākas) Eiropas, nevis mazāk Eiropas⁽⁶⁾, jo ES politiskā krīze izriet tieši no stratēģiskā nākotnes redzējuma trūkuma un nespējas atbilstīgi reaģēt uz ekonomikas un finanšu krīzi.

2.3. Attiecībā uz 2014.–2020. gada DFS⁽⁷⁾ vidusposma pārskatīšanu EESK 2016. gadā paziņoja, ka Komisijas vēltie centieni ir atzīstami, it īpaši elastības pasākumi neparedzētu krīžu risināšanai, kā arī uz rezultātiem un progresu orientētā pieeja. Tomēr konkrēti priekšlikumi un piešķirtie resursi, šķiet, jau tolaik bija nepietiekami, lai risinātu ES problēmas un prioritātes, jo DFS ir nevis instruments, ar kuru veicināt ES intereses kopumā, bet gan rezultāts, kas gūts ne pārāk tālejoša kompromisa ceļā, ņemot vērā dalībvalstu interesi par neto atlikumu un ieguvumiem konkrētām interešu grupām.

2.4. Tādējādi ir atbalstāma pieeja, kas minēta pārdomu dokumentā, proti, "(..) modernizētā ES budžeta būtība", ir "pievienotā vērtība, kas rodas, apvienojot resursus un nodrošinot rezultātus, ko nevar panākt ar nekoordinētiem valstu izdevumiem"⁽⁸⁾.

2.5. Lai panāktu vairāk Eiropas un tā būtu labāka, vispirms būtu jānosaka politiskās prioritātes ar augstu Eiropas pievienoto vērtību un pēc tam būtu jāapzina resursi, kas vajadzīgi to sasniegšanai un uz kuriem pamatojoties izstrādāt ES budžeta reformu. Minēta scenārija īstenošana vairs nebūtu iespējama, ja Eiropas Savienība piešķirtu budžetam mazāk nekā 1 % no ieņēmumiem un tikai 2 % no 28 valstu publiskajiem izdevumiem un turpinātu samazināt minētos līdzekļus⁽⁹⁾. Šis līmenis šķiet pilnīgi nepietiekams, ņemot vērā jaunās problēmas, ar ko saskaras ES, kā arī satricinājumus un krīzes, uz kurām tai jāreaģē.

2.5.1. Eiropas Savienības budžeta kvantitatīvajam pieaugumam jābūt saistītam ar tā būtisku kvalitatīvo uzlabojumu, pārskatot gan izdevumu pozīciju, gan pašu resursu struktūru. Šajā nolūkā ir jāņem vērā atbilstīgie budžeta racionalizācijas, efektivitātes un lietderīguma kritēriji un jāievieš tieši un pārredzami kanāli saziņai ar iedzīvotājiem.

2.5.2. Lai panāktu ES budžeta kvantitatīvu un kvalitatīvu uzlabojumu, ir jāorganizē nopietna un padziļināta apspriešanās ar pilsonisko sabiedrību, lai, kā norādījusi EESK, nodrošinātu, ka izdevuma pozīcijās patiešām atspoguļojas reālās vietējās un reģionālās vajadzības, un lai sabiedrības interesēs pozitīvi ietekmētu iedzīvotāju labklājību.

⁽⁴⁾ EESK 2017. gada 6. jūlija rezolūcija "Komisijas baltā grāmata par Eiropas nākotni un ne tikai": "EESK neuzskata, ka ierosināto scenāriju izvēle ir efektīva metode kopīgas izpratnes par mērķi sekmēšanai vai turpmākā virziena noteikšanai" (OV C 345, 13.10.2017., 11. lpp.).

⁽⁵⁾ OV C 248, 25.8.2011., 75. lpp., OV C 229, 31.7.2012., 32. lpp., OV C 451, 16.12.2014., 10. lpp., un OV C 487, 28.12.2016., 62. lpp.

⁽⁶⁾ "(..) subsidiaritāte būtu virzīta uz mērķi panākt vairāk un labākas Eiropas" (OV C 351, 15.11.2012., 36. lpp.).

⁽⁷⁾ OV C 75, 10.3.2017., 63. lpp., 1.1. punkts.

⁽⁸⁾ COM(2017) 358 final, 6. lpp. (latviešu valodas versija)

⁽⁹⁾ Ar Padomes lēmumu par ES pašu resursiem (2014/335/ES, Euratom) ir noteikta budžeta robežvērtība 1,2 % no nacionālā kopienākuma (NKI), taču šajā atzinumā izmantotā pieeja (t. i., ka vispirms ir jānosaka politiskās prioritātes un tikai pēc tam vajadzīgie resursi to īstenošanai) nozīmē, ka ES budžetam nevajadzētu aprobežoties ar iepriekš noteiktu robežvērtību.

2.6. Rodoties jauniem uzdevumiem, kas saistīti ar mainīgu ģeopolitisko situāciju un nepieciešamo pielāgošanos ekonomikas un finanšu krīzes sekām, nav pārsteidzoši, ka ES budžets ir izrādījies pilnīgi nepietiekams un ES ir nonākusi krīzes situācijā, kura sākotnēji bija ekonomiska un finansiāla krīze, taču pēc tam izvērtās par sociālu, bet galu galā politisku krīzi.

2.6.1. Šī krīze pēc būtības ir politiska krīze, ko izraisa neatbilstība starp pieaugošajām Eiropas iedzīvotāju bažām un gaidām, kurās ietverti konkrēti labumi viņu ikdienas dzīvē, un patlaban ES rīcībā esošajām ierobežotajām iespējām un finanšu resursiem. Pieaugot šai plaīnai, pieaug neiecietība un nacionālistiski un populistiski starpgadījumi, kas liek apšaubīt Eiropas projektu un pašas ES pastāvēšanu.

2.7. Debates par ES nākotni patiesībā ir sasniegušas vēsturisku stadiju, kurā Eiropas iedzīvotājiem ir daudz raīžu un neskaidrību par ekonomiskajiem, sociālajiem, politiskajiem un institucionālajiem aspektiem⁽¹⁰⁾. Pirmkārt, finanšu un ekonomikas krīzes sekas joprojām ir spēcīgas, galvenokārt smagāk skartajās dalībvalstīs, dažās ģeogrāfiskajās teritorijās un jo īpaši runājot par vidēju un zemu ienākumu saņēmējiem. Otrkārt, valda plaīšais skepticisms attiecībā uz politikas, dalībvalstu un ES spējām nodrošināt ekonomisko labklājību un sociālo kohēziju šajā globalizācijas un starptautiskas konkurences laikmetā⁽¹¹⁾. Treškārt, no kariem un nabadzības Āfrikā un Tuvajos Austrumos bēgošo migrantu un bēgļu pieplūdums pieaug. Ceturtkārt, nesensais Apvienotās Karalistes lēmums izstāties no ES skaidri parāda, ka Savienība nav fundamentāla un neatgriezeniska izvēle, un šādu izvēli varētu izdarīt arī citas dalībvalstis.

3. Īpaīšas piezīmes

3.1. Izdevumu daļā galvenais elements ir Eiropas pievienotās vērtības princips, kas var šķīst paradoksāli šajā vēsturiskā posmā, kurā, no vienas puses, iedzīvotāji pieprasa arvien lielāku brīvību valstu valdībām, pauzot pat galēju izvēli izstāties no ES, taču, no otras puses, tagad nav pamata saglabāt taisnīgas atdeves pieeju, dalībvalstis iedalīt neto maksātājās un neto saņēmējās un veikt *ad hoc* korekcijas atseviīšku dalībvalstu gadījumā.

3.1.1. Tomēr ir labi, ka Komisija ir atgādinājusi par šo principu, jo, panākot plaīšu politisko vienprātību ES rīcības atbalstam, var veicināt ES budžeta koncentrēšanu uz Eiropas iedzīvotājiem tādu reālu labumu snieģšanu ES līmenī, kurus atseviīškas dalībvalstis nevarētu nodrošināt saviem spēkiem.

3.1.2. Šā iemesla dēļ EESK piekrīt Komisijai, ka Eiropas pievienotās vērtības principam jābūt uzmanības centrā debatēs par Eiropas finanšu nākotni, un šajā sakarā būtu jāņem vērā šādi aspekti⁽¹²⁾:

- jāsasniedz mērķi, kas noteikti ES tiesību aktu pamatprincipos un jo īpaīši ES līguma 3. pantā, kurā izvirzīts mērķis nodrošināt iedzīvotājiem pienācīģus dzīves apstākļus un labklājību⁽¹³⁾,
- jāveido budžets, ar kuru paredzēts radīt Eiropas sabiedrisko labumu, lai veicinātu Eiropas pamatbrīvību, vienotā tirģus, ekonomiskās un monetārās savienības aizsardzību⁽¹⁴⁾.

3.1.3. Šajā sakarā būtiska ir pilnīga atbilstība LESD 311. pantam, saskaņā ar kuru “Savienība nodroīšina līdzekļus, kas vajadzīgi, lai tā sasnieģtu savus mērģus un īstenotu savu politiku.”

3.2. Pārdomu dokumentā ir pietiekami daudz pierādģjumu tam, ka globālo problģmu un krģžu risināģjumam obligāti jāatrod Eiropas atbilde, pienācģgi koncentrģģot ES budģeta resursus, izmantoģot sinerģģju ar valstu budģetiem un tos novirģot uz programmām ar augģtu Eiropas pievienoto vērtģbu, lai:

- ar vidģja termiņa un ilgtermiņa ieguldģjumiem veicinātu ekonomisko, sociālo un vides attģstģbu, nodarbinātģbu, inovāģiju un konkurģtspģju, ņemot vērā stagnāģiju produktivitātes un ieguldģjumu jomā, kā arī sabiedrģbas novecoģšanu un klimata pārmaiģnas,

⁽¹⁰⁾ OV C 75, 10.3.2017., 63. lpp., 2.3. punkts.

⁽¹¹⁾ Tikai treīšdaļa Eiropas iedzģvotāģu uzticas ES un tās iestādģm. Eiropas Komisija, “Sabiedrģskā doma Eiropas Savienģbā”, Eurobarometra standartaptauģa Nr. 85, 2016. gada maijs.

⁽¹²⁾ COM(2017) 358 final, 9. lpp. (latvieģu valodas versģja).

⁽¹³⁾ “Eiropas Savienģbas mērģis ir veicināt mieru, stiprināt savas vērtģbas un savu tautu labklājģbu. (..)”

⁽¹⁴⁾ “Savienģba izveido iekģģejo tirģu. Savienģbas darbģba ir vģrģta uz to, lai panāģtu stabģlu Eiropas attģstģbu, kuras pamatā ir lģdzsvarota ekonomiskā izaugsme un cenu stabilitāte, sociālā tirģus ekonomģka ar augģtu konkurģtspģju, kuras mērģis ir panāģt pilnģģu nodarbinātģbu un sociālo attģstģbu (..)” (LES 3. panta 3. punkts).

- aizsargātu nelabvēlīgā situācijā esošos reģionus un neaizsargātākās sabiedrības grupas, ko skārusi gan ilgstošā ekonomikas krīze, gan globalizācijas negatīvās sekas⁽¹⁵⁾,
- savlaicīgi un elastīgi reaģētu – gan attiecībā uz ieņēmumiem, gan izdevumiem – uz asimetriskiem satricinājumiem (kas ietekmē tikai atsevišķas dalībvalstis), uz migrācijas un bēgļu krīzēm, iekšējās drošības problēmām, ārējām ārkārtas situācijām un kopējās aizsardzības vajadzībām.

3.3. Saistībā ar Eiropas pievienotās vērtības aspektiem, uz ko EESK jau norādījusi saistībā ar DFS un iekļāvusi savā rezolūcijā par balto grāmatu⁽¹⁶⁾, ir jāmin šādi:

- koordinēta Eiropas rūpniecības politika, kas ļauj palielināt nodarbinātības līmeni un veicināt konkurētspēju sociālā tirgus ekonomikā, stiprinot dialogu visu ieinteresēto personu starpā, ieguldījumus un atbalstu maziem un vidējiem uzņēmumiem (MVU),
- augšupēja sociālā konverģence vienlaikus ar ekonomikas konverģenci nodarbinātības un sociālo rezultātu aspektā, šim nolūkam īstenojot Eiropas tiesību pilāru un paplašinot Eiropas Sociālo fondu (ESF),
- migrācijas politika, kas nodrošina bēgļiem starptautiskajās tiesībās paredzēto aizsardzību un integrāciju Eiropas Savienībā, kā arī kopēja patvēruma sistēma, cīņa pret nelegālo migrāciju un cilvēku tirdzniecību, legālu ieeļošanas ceļu veicināšana,
- cīņa pret klimata pārmaiņām saskaņā ar Parīzes nolīgumu un ekoloģiska pārkārtošana, kas ilgtspējīgas attīstības programmas (2030) popularizēšanas nolūkā liek to integrēt visās ES politikas jomās,
- kopējās lauksaimniecības politikas (KLP) reforma, kas ļauj sasniegt tādas mērķus kā vides kvalitāte, lauku attīstība, pārtikas nodrošinājums un atbalsts lauksaimnieku ienākumu nodrošināšanai,
- kohēzijas politikas reforma, kas ļauj skaidri noteikt rezultātus, sistemātiski veikt pārbaudes īstenošanas procesā un novērtēt *ex post* ietekmi, veicinot pārredzamību un partnerību veidošanu,
- liela apjoma ieguldījumi infrastruktūras finansēšanai, Eiropas komunikāciju tīkli, pētniecība un inovācija, sākot ar Eiropas Stratēģisko investīciju fondu (ESIF) un pamatprogrammu “Apvārsnis 2020”,
- autonomu eurozonas budžets, kas paredz iespēju īslaicīgi, bet būtiskos apjomos pārskaitīt līdzekļus reģionālo satricinājumu gadījumā, novēršot nopietnu recesiju attiecīgajā teritorijā un nodrošinot nepieciešamo finanšu stabilitāti⁽¹⁷⁾, un kam ir makroekonomiskās stabilitātes funkcija ieguldījumu aizsardzības un bezdarba un nestabilitātes novēršanas nolūkā.

3.3.1. Makroekonomiskās stabilizācijas funkcija šķiet īpaši nozīmīga, jo ES stratēģiskās krīzes cēloņi un populisma izpausmes negatīvi ietekmē tās sabiedrības grupas un ražošanas nozares, kas globalizācijas un informācijas, kā arī tehnoloģiju pārveides laikmetā ir zaudētājas. Lai arī dalībvalstīm ir ierobežotas iespējas rīkoties neatkarīgi un ietekmēt darba tirgu un labklājības sistēmu, Eiropas līmenī nav izveidoti sociālās aizsardzības tīkli, kas ļautu visiem iedzīvotājiem gūt labumu no izaugsmes un globālās konkurences⁽¹⁸⁾.

3.4. Tāpēc ES budžetam jāspēj nodrošināt vajadzīgos līdzekļus, lai stratēģiskās prioritātes īstenotu, izmantojot atbilstošus savas struktūras racionalizācijas, efektivitātes un lietderīguma kritērijus un veidu, kā tos novērtēt un atjaunināt⁽¹⁹⁾:

- izmantot pieeju, kas vairāk vērsta uz izpildi un rezultātiem,

⁽¹⁵⁾ COM(2017) 240 final, *Growing unequal? Income distribution and poverty in OECD countries*, ESAO, 2008; *Divided we stand: why inequality keeps rising*, ESAO, 2011; *In it together. Why less inequality benefits all*, ESAO, 2015

⁽¹⁶⁾ EESK 2017. gada 6. jūlija rezolūcija “Komisijas baltā grāmata par Eiropas nākotni un ne tikai”, 13. punkts. OV C 345, 13.10.2017., 11. lpp.

⁽¹⁷⁾ OV C 177, 18.5.2016., 41. lpp., 3.5. punkts.

⁽¹⁸⁾ OV C 75, 10.3.2017., 63. lpp., 4. punkts. Sk. arī P. De Grauwe, “What Future for the EU After Brexit?”, CEPS, 2016. gada oktobris.

⁽¹⁹⁾ OV C 75, 10.3.2017., 63. lpp.

- novērtēt ES budžeta piešķirto līdzekļu izlietojumu reglamentējošo noteikumu kvalitāti,
- analizēt izdevumu veidošanos kā nepārtrauktu vidēja termiņa procesu, kurā atsevišķi gadi veido attīstības trajektoriju, kas vajadzīga attiecīgo rezultātu sasniegšanai,
- nepieciešamība ņemt vērā ļoti ciešo saikni starp ES budžetu, ekonomikas politikas pārvaldību un pašreizējo Eiropas ekonomikas dinamiku;
- nodrošināt ES budžeta politikas nepārtrauktību, kā arī īstenot un izvērtēt tās mērķus.

3.4.1. Šajā sakarā līdzsvarota budžeta noteikums būtu jāpapildina ar citiem rādītājiem, ar kuriem novērtēt izdevumu izpildi un iedzīvotāju labklājības rezultātus, kas Eiropas pusgada ietvaros būtu atbilstoši jānosaka, vienojoties ar Eiropas Parlamentu un valstu parlamentiem.

3.5. Turklāt ES līmenī pieejamo resursu klāsts patlaban ir ļoti sarežģīts un nepietiekami pārredzams. Līdztekus tradicionālajām dotācijām un subsīdijām ir pieejami arī finanšu instrumenti, kuri paredzēti, lai ar sviras efekta palīdzību – izmantojot gan ESIF, gan struktūrfondus – piesaistītu privātos resursus, un dažādi instrumenti, piemēram, Eiropas stabilitātes mehānisms (ESM), ko veido eurozonas valstis, bet kura darbība finanšu stabilizācijas nolūkos sniedzas ārpus ES robežām⁽²⁰⁾.

3.6. Runājot par ieņēmumiem, EESK piekrīt analīzei, kas veikta Mario Monti vadītās Augsta līmeņa grupas pašu resursu jautājumos (HLGOR) ziņojumā “ES turpmākā finansēšana”⁽²¹⁾. Īpaši svarīgi ir vienojoties par jaunu budžetu, kurā pārsvarā ir autonomi, pārredzami un taisnīgi iegūti pašu resursi. Tie tiešā veidā nonāktu ES budžetā – nevis vispirms dalībvalstīs – un vienlaikus nepalīdzētu nodokļu slogu un neradītu apgrūtinājumu nelabvēlīgā situācijā esošiem iedzīvotājiem un maziem un vidējiem uzņēmumiem.

3.6.1. Daži no jaunajiem resursiem, kas ierosināti minētajā ziņojumā un kas rodas, uzliekot nodokļus uzņēmumiem (KKUINB)⁽²²⁾, jo īpaši transnacionāliem uzņēmumiem, kā arī finanšu darījumiem, degvielām un oglekļa dioksīda emisijai, varētu sniegt Eiropas pievienoto vērtību ienākumu ziņā, ja tie būtu gūti vispiemērotākajā līmenī, lai varētu veikt darbības attiecībā uz transnacionālām nodokļu bāzēm un novērst globālo ietekmi uz vidi.

3.6.2. Šajā sakarā EESK atkārtoti uzsver arī to, ka svarīgi ir cīnīties pret nodokļu nemaksāšanu, tostarp palielinot pārredzamību⁽²³⁾, un visa veida negodīgu nodokļu konkurenci starp dalībvalstīm.

3.7. *Brexit* neizbēgami ietekmēs ES budžeta veidošanu pēc 2020. gada. Neraugoties uz kvantitatīvajām aplēsēm, kuras līdz šim neviena ES iestāde vēl nav oficiāli apstiprinājusi⁽²⁴⁾, trīs alternatīvās iespējas, kas ļauj kompensēt *Brexit* radīto budžeta deficītu, var būt šādas: i) ES dalībvalstīm palielināt valstu iemaksas; ii) samazināt ES izdevumus; iii) abu iepriekšējo alternatīvu kombinācija. Šajā kontekstā *Brexit* ES budžetam vienlaikus rada gan draudus, gan iespēju.

⁽²⁰⁾ “ES turpmākā finansēšana”. Augsta līmeņa grupas pašu resursu jautājumos nobeiguma ziņojums un ieteikumi, 2016. gada decembris, 82.–84. lpp.

⁽²¹⁾ “ES turpmākā finansēšana”, Augsta līmeņa grupas pašu resursu jautājumos nobeiguma ziņojums un ieteikumi, 2016. gada decembris.

⁽²²⁾ EESK to pozitīvi vērtēja jau 2011. gada atzinumā “Priekšlikums Padomes direktīvai par kopējo konsolidēto uzņēmumu ienākuma nodokļa bāzi (KKUINB)” (OV C 24, 28.1.2012., 63. lpp.) un 2017. gada atzinumā “Priekšlikums Padomes direktīvai par kopējo uzņēmumu ienākuma nodokļa bāzi”. Vēl nav publicēti.

⁽²³⁾ OV C 487, 28.12.2016., 62. lpp..

⁽²⁴⁾ Vairāku pētniecības institūti aprēķini liecina, ka Apvienotās Karalistes vidējais ikgadējais ES budžetā veikto neto iemaksu apjoms svārstās no 8 miljardiem EUR (Fiskālo pētījumu institūts, Eiropas politikas pētījumu centrs) līdz 10 miljardiem EUR (Ž. Delora institūts Berlīnē – Bertelsmana fonds) un 20–27 miljardu EUR robežās (Eiropas politikas pētījumu centrs). Skatīt: Fiskālo pētījumu institūts, 2016, *The Budget of the EU: a guide*. Fiskālo pētījumu institūta informatīvs ziņojums BN 181. Browne, J., Johnson, P., Phillips, D.; Eiropas politikas pētījumu centrs, 2016, *The impact of Brexit on the EU Budget: A non-catastrophic event*. J. Nunez Ferrer; D. Rinaldi, Policy Brief 347; Ž. Delora institūts Berlīnē – Bertelsmana fonds, 2017, *Brexit and the EU Budget: Threat or Opportunity?* J. Haas- E. Rubio; Eiropas Politikas centrs, 2017, *EU Budget post-Brexit – Confronting reality, exploring viable solutions*. E. Chonicz. Diskusiju dokuments.

3.7.1. Sarunas par DFS pēc 2020. gada ir apdraudētas, ja dominēs taisnīgas atdeves princips, kas saasina pašreizējo dalībvalstu nošķiršanu neto maksātājās un neto saņēmējās, tādējādi attālinoties no Eiropas pievienotās vērtības principa un pastiprinot nenoteiktību saistībā ar ES projektu.

3.7.2. Vienlaikus *Brexit* ir arī būtiska iespēja reformēt ES budžetu un, veicot tēriņu mehānismu pamatīgu pārskatīšanu, to uzlabot gan kvantitatīvi, gan kvalitatīvi un, pieņemot Monti ziņojuma priekšlikumu, iedibināt nozīmīgu ES pašu resursu sistēmu. Šādi būs iespējams veidot ES budžetu, kas būtu tik lielā mērā parauga cienīgs, efektīvs, rezultatīvs un pārredzams, lai iegūtu Eiropas iedzīvotāju uzticību un viņiem uzskatāmi parādītu Eiropas ieguvumus un zaudējumus, kādi rastos bez Eiropas integrācijas.

3.7.3. Tādēļ būtu lietderīgi, ja tiktu veikti šādi pasākumi:

- a) Eiropas Komisijai, pamatojoties uz dažādiem “smagiem” un “maigiem” *Brexit* scenārijiem, tuvākajā laikā jāaprēķina *Brexit* ietekme uz ES budžeta ieņēmumiem un izdevumiem; tam jau bija jābūt izdarītam pārdomu dokumentā, ņemot vērā arī priekšlikumu par DFS pēc 2020. gada;
- b) jāuzsāk pārredzamas un publiskas debates par ES budžetu, iesaistot visus institucionālos dalībniekus, kā arī politikas un sociālās jomas dalībniekus, pilsoniskās sabiedrības pārstāvjus un Eiropas iedzīvotājus;
- c) nekādā ziņā nevajadzētu samazināt resursus, kas piešķirti kohēzijas politikai un sociālajiem mērķiem, jo tie ir svarīgi ES attīstības instrumenti.

Tādējādi ES budžeta veidošanā, ņemot vērā atšķirīgās un pretrunīgās intereses, būs iespējams skaidri un demokrātiski noteikt šīs izvēles iespējas, lai saskaņotu attiecīgās intereses, tādējādi rodot vispiemērotākos kopīgos risinājumus pušu starpā.

Briselē, 2017. gada 19. oktobrī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Georges DASSIS*

Pielikums

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinumam

Turpmāk minētie grozījumi ieguva vairāk nekā ceturtdaļu balsu, taču tika noraidīti debatēs.

1.9.1. punkts

Svītrot punktu

~~EESK atkārtoti norāda, ka tā atbalsta kopējo konsolidēto uzņēmumu ienākuma nodokļa bāzi (KKUINB), kā arī nodokļa uzlikšanu finanšu darījumiem, degvielām un oglekļa dioksīda emisijām, jo nodokļi, ko iekasētu ES līmenī, varētu kalpot kā transnacionāla nodokļa bāze un ļautu cīnīties pret globālo ietekmi uz vidi.~~

Pamatojums

Šajā punktā ir runa par iespējamiem ES pašu resursiem. Uzņēmumu ienākuma nodokļa pieminēšana šajā kontekstā ir nedaudz maldinoša, jo minētais nodoklis ir dalībvalstu, nevis ES kompetencē. Turklāt ir pārāgri spriest par nodokļa uzlikšanu degvielām un oglekļa dioksīda emisijām, jo Komiteja vēl nav apspriedusi ne iespējamo vienoto ES nodokli degvielām un oglekļa dioksīda emisijām, ne arī kopējo nodokļa bāzi.

Balsojumā ar 62 balsīm par, 76 pret un 16 atturoties grozījumu noraida.

3.6.1. punkts

Grozīt šādi:

Daži no jaunajiem resursiem, kas ierosināti minētajā ziņojumā un kas rodas, uzliekot nodokļus uzņēmumiem (KKUINB), jo īpaši transnacionāliem uzņēmumiem, kā arī finanšu darījumiem, degvielām un oglekļa dioksīda emisijai, varētu sniegt Eiropas pievienoto vērtību ienākumu ziņā, ja tie būtu gūti vispiemērotākajā līmenī, lai varētu veikt darbības attiecībā uz transnacionālām nodokļu bāzēm un novērst globālo ietekmi uz vidi.

Pamatojums

Lai izvairītos no maldinošas izpratnes, vajadzētu izmantot vispārīgu apsvērumu. Komiteja vēl nav apspriedusi ne nodokļu uzlikšanu transnacionāliem uzņēmumiem, kas varētu būt viens no ES pašu resursu avotiem, ne arī vienoto ES nodokli degvielām un oglekļa dioksīda emisijām un tā kopējo bāzi.

Balsojumā ar 62 balsīm par, 76 pret un 16 atturoties grozījumu noraida.
